

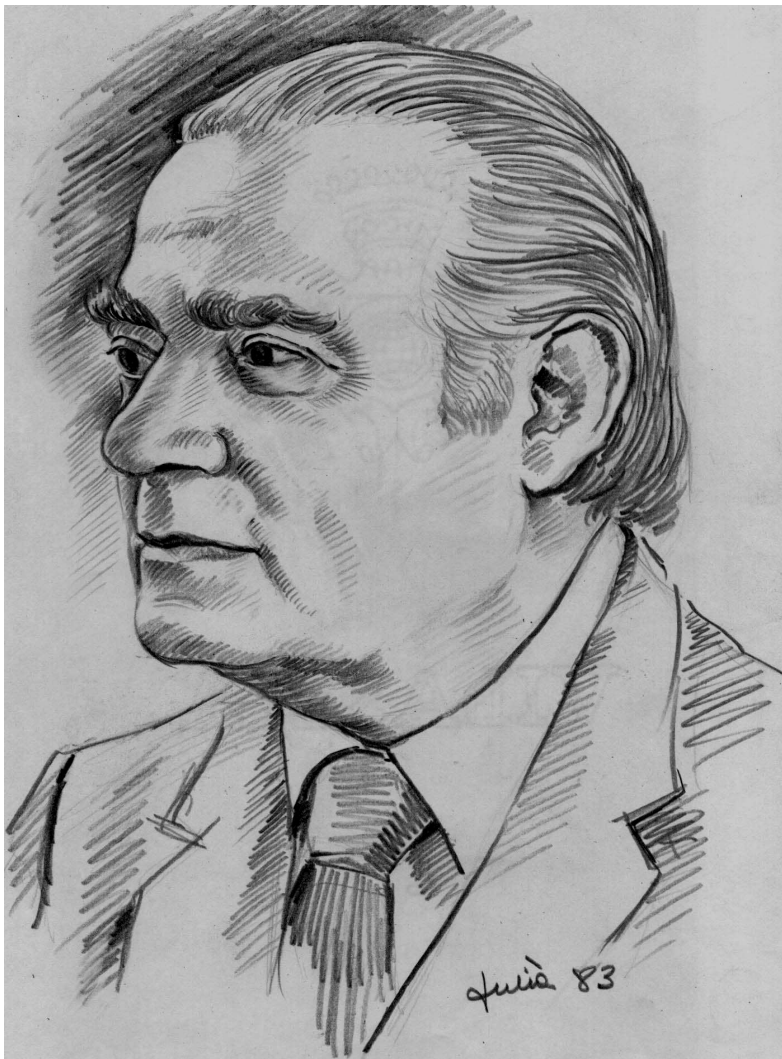
XIPRERET

ANY XXXI - Núm. 336 - MAIG 2010

Preu 1.- €

BUTLLETÍ D'INFORMACIÓ DE L'ATENEU DE CULTURA POPULAR

DE L'HOSPITALET (08901), DIGOINE, 33 (PROVISIONAL) - MEMBRE DE LA FED. D'ATENEUS DE CATALUNYA

AGENDA CULTURAL

PROGRAMACIÓ PER AL MES DE MAIG

DEL DIJOUS 13 AL DIUMENGE 16:

Excursió “**Coneguem Catalunya**” núm. 270 --- **SORPRESA** –

DIMARTS 18: a 2/4 de 8 del vespre. a la sala d'actes de la Regidoria: Xerrada-col·loqui “**Viure i Conviure**”, a càrrec del Sr. Àlex Cristòfol, director de Caixa de Catalunya de la R. Just Oliveras i de la Sra. Teresa Rutllan, psicòloga de l'Obra Social.

DISSABTE 22: de 10 a 2 del matí. Participació a la Mostra d'Art organitzada pel Grup Botigues Centre a la Pl. de l'Ajuntament de l'Aula de Dibuix i Pintura Rafel Garrich de l'Ateneu.

DIJOUS 27: a 2/4 de 8 del vespre, a la sala d'actes de la Regidoria: **Presentació del llibre de poemes LA JOIA, d'Antoni Prats, a càrrec de Matilde Marcé, presidenta de l'Entitat.**

DISSABTE 29: a les 9 del matí. **Visita cultural a la XXV Festa de la Cirera, a Santa Coloma de Cervelló. Inscripcions fins el dia 25 de maig.**

EN PREPARACIÓ PER AL MES DE JUNY

DIMARTS 8: a 2/4 de 8 del vespre, a la sala d'actes de la Regidoria: Conferència “**Tolerància zero a la violència de gènere a la ciutat**”, a càrrec de la Dra. Montserrat Pèrez-Portabella, psicòloga servei d'atenció a la dona.

DISSABTE 19: Excursió “**Coneguem Catalunya**” núm. 271 al Berguedà, al Museu d'Art del Bolet a Montmajor. Dinar a Palà de Torroella. Inscrip. dilluns 7.

FESTA MAJOR DEL BARRI DEL CENTRE

DISSABTE 19: de 10 a 2 del matí. Participació a la Mostra d'Art organitzada pel Grup Botigues Centre a la Pl. de l'Ajuntament de l'Aula de Dibuix i Pintura Rafael Garrich de l'Ateneu.

DIUMENGE 20: a les 12 del migdia Ballada de sardanes XVII Memorial J. Raventós, a càrrec de la cobla Vila d'Olesa.

ÉS OBERTA LA INSCRIPCIÓ PER A TOTS ELS TALLERS

Recordeu que són places limitades

Més informació al telèfon: 93 337 05 78

ateneu@ateneulh.cat

Visiteu la nostra pàgina Web <http://www.ateneulh.cat>

EDITORIAL

El passat diumenge 25 d'abril, dins del ventall d'activitats que es portaren a terme a la ciutat en ocasió de les Festes de Primavera, l'Ateneu hi va ser present amb l'organització de dos actes, la *7a Mostra de grups infantils amateurs de teatre de Catalunya* i la *XV Trobada Comarcal de Puntaires*, que es van desenvolupar segons el guió previst i van ser un èxit de participació total. Aquest bon resultat s'ha d'agrair, en bona part, al grup de socis de l'entitat que hi van col·laborar de manera completament desinteressada. A tots ells, moltes gràcies!

D'altra banda, en l'àmbit ciutadà, el passat 7 d'abril, va tancar les seves portes, sembla que de manera definitiva, el cine Rambla. Encara que no tingui cap relació amb l'Ateneu, sempre cal lamentar, sobretot per aquells que estimen el cinema, la desaparició d'una sala que formava part de la història de l'Hospitalet. En aquest sentit, si es confirma el tancament, la rambla de Just Oliveras haurà perdut un dels referents culturals i d'oci que la identificaven.

En un altre ordre de coses, la bona notícia, en el món de la cultura, arriba amb la concessió del Premi d'Honor de les Lletres Catalanes d'enguany a l'escriptor Jaume Cabré. Novel·lista d'èxit, les seves obres són àmpliament llegides a Catalunya i, des de fa uns anys, també a l'estranger. Per exemple, el volum de vendes que ha aconseguit la seva última novel·la *Les veus del Pamano* a Alemanya és impressionant. Hi porta venuts 300.000 exemplars. A part, l'obra ha estat traduïda a unes altres dotze llengües, entre les quals l'anglesa.

HOSPITALENCES SINGULARS **JAUME VENTURA I TORT**

Jaume Ventura i Tort va néixer a l'Hospitalet, el 12 de desembre de 1911, en el si d'una família arrelada a la nostra ciutat i dedicada tradicionalment a l'ofici de fassers. Vivien en una casa adossada al campanar de l'església, que es trobava si fa no fa on ara hi ha el carrer de la Tecla Sala.

Jaume Ventura va ser, primer, alumne de l'escola municipal i més tard va fer els estudis primaris a les Escoles Catalanes del Dr. Robert que el Foment Autonomista havia fundat.

Una greu malaltia li va afectar l'aparell locomotor quan encara era un infant. Tement que més endavant li quedessin seqüeles que li podien minvar les seves capacitats físiques, els seus pares li van proposar d'estudiar música.

Davant de casa seva, hi vivia una professora de música, Josefina Coll i Barba, que s'ofereí a ensenyar-lo. Amb el temps, una veritable passió per la música es despertà en Jaume Ventura. Més tard, cursà estudis d'harmonia, composició i fuga amb el mestre Enric Morera (autor de la Santa Espina, la Sardana de les Monges, etc.)

Als 18 anys, estrenà, al Centre Catòlic, la seva primera sardana Llobregatana, dedicada a tots els sardanistes del Baix Llobregat.

Continuà escrivint sardanes i el 1934 una colla d'amics li va organitzar un homenatge popular al Casino del Centre, el primer homenatge de molts altres que se li farien més endavant.

Estigué vinculat a les entitats del barri, el Casino del Centre, el Centre Catòlic i l'Ateneu de Cultura Popular, i fou el president del Foment de la Sardana, que tenia la seu a l'Ateneu.

Malauradament, en esclatar la guerra civil, el seu pare, Joan Ventura, fou assassinat pel sol fet de ser el sagristà de l'església i ell va haver de fugir.

Acabada la guerra, tornà a l'Hospitalet i reprengué l'activitat musical. Col·laborà tot seguit, com a director musical, en la representació de la *Venta focs* de Josep M. Folch i Torres (que s'havia de representar el juliol de 1936 i que aleshores es va haver de fer en castellà).

Després de trencar un matrimoni tempestuós, va fugir cap a la Manxa on va treballar en una explotació forestal, com ell mateix ho

explicava en un relat que l'Ateneu va publicar en el Xipreret del mes d'octubre de 1983.

Al cap de dos anys, retornà a l'Hospitalet, aparellat, i es va fer càrrec de la delegació de la Torrassa de la funerària que regentava el seu germà. Aviat va comptar amb un nucli d'amics, artistes i lletraferits. El 1953, les entitats culturals i esportives del barri de la Torrassa li van retre un homenatge i se li lliurà la Medalla al Mèrit Artístic que li havia concedit l'Ajuntament. En aquell acte, s'estrenà la sardana *Sóc de l'Hospitalet veí* i la sarsuela –en castellà- *Dia de Pascua*, amb música seva.

Mentrestant no parava de compondre sardanes (al final de la seva vida n'havia fet gairebé dues-centes), entre les quals n'hi ha de molt conegudes com *Les noies de la Torrassa*, la més reproduïda de totes, *Ma terra plana* (amb lletra de Francesc Marcé i que ha esdevingut l'himne de la Coordinadora Sardanista de l'Hospitalet), *Ídols de fang*, *La Festa Major del Prat*, *El menut de casa*, etc.

Al cap d'un temps, abandonà la feina de la funerària i va muntar, amb el tenor Sebastià Bertran, un negoci d'hoteleria a Andorra,. Fou aleshores quan compongué la sardana *Les valls d'Andorra* que entrà a formar part del repertori de cançons de les escoles públiques andorranes. Tanmateix el negoci no va funcionar i retornà a Catalunya arruïnat i, al cap de poc temps, la seva companya el va abandonar. Tot aquests fets li provocaren una depressió fortíssima i arribà a viure en la més estricta pobresa.

Tanmateix es va anar recuperant gràcies a una colla d'amics i a l'ajuntament que li va donar feina i tornà a compondre. Després de l'Himne d'Esports de l'Hospitalet, el 1964 s'estrenà, al desaparegut teatre Òpera de la ciutat, la sarsuela *La cançó de l'Empordà*, que més tard es va representar en diferents llocs de Catalunya i el 1967 fou emesa per TVE en el programa de Teatre Català.

El 1975 va tenir el seu èxit més important, com ens ho digué ell mateix en l'entrevista que vam publicar al nostre butlletí Xipreret el juny de 1983. A la pregunta "Quina part de la vostra obra estimeu més o n'esteu més content?", ens responia: "De l'òpera que vaig estrenar al Gran Teatre del Liceu. Vaig tenir un èxit tan sorollós que, quan el recordo, em fa l'efecte que va ser un somni".

En efecte, aquesta òpera *Rondalla d'esparvers*, basada en una obra de Josep Maria de Sagarra, es va representar el 29 de novembre i el 2 de desembre al Liceu, amb la millor entrada de la temporada com deia Sempronio en *Destino*, amb nombrosos hospitalencs entre el públic. El crític Roger Aliet va escriure: *El públic, sorprès davant una obra de la qual esperava evidentment que fos més anodina, aplaudí estentòriament.*

Si podem dir alguna cosa més de Jaume Ventura i Tort, és que fou reconegut i homenatjat en vida i cal suposar que aquest fet devia fer-li, si no oblidar les maltempsades, fer-les-hi més suportables. Així, aquell mateix 1975, se celebrà arreu de Catalunya *La Diada Ventura Tort*. A l'Hospitalet i a la plaça de Sant Jaume de Barcelona, se li dedica tot el programa i, en les altres ballades per tot el país, almenys una de les sardanes era seva. El 6 de novembre de 1977, al Prat de Llobregat, van posar el seu nom a una plaça. El 12 de març de 1983, el grup veïnal Gent de Pau, li dedicà una ballada de sardanes i quatre dies després, al saló de sessions de l'ajuntament, se li lliurà el trofeu *Gent de Pau 1983*, etc. Actualment i des de fa 21 anys, Òmnium Cultural organitza el Concurs Nacional de Colles Sardanistes Memorial Jaume Ventura i Tort.

Ventura Tort, no solament s'expressava amb la música, també ho feia escrivint tant si es tractava de la lletra de bona part de les seves sardanes o cançons, com de les seves memòries inacabades o de poesies. Al *Xipreret* de l'abril de 1982 van publicar-li'n una, titulada *Si hagués de viure*, en què expressa el seu amor pel seu poble.

Ventura Tort patí, al llarg de la seva vida, daltabaixos que, en certs moments, com ja ho hem vist, l'enfonsaren en profundes depressions, però sempre se'n va sortir, com diu Francesc Marcé, *amb una impressionant força vital i una voluntat a prova de bomba*. No es va rendir mai ni quan li van amputar una cama, ell va continuar conduint el cotxe, és clar que adaptat, i amb les crosses anà als actes culturals que li interessaven i, fins i tot, pujà a l'escenari del Liceu.

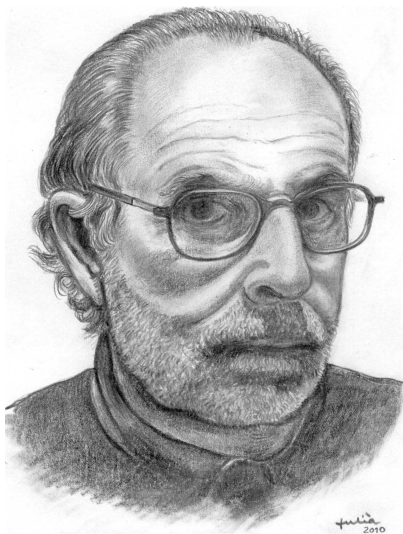
Un gran músic hospitalenc, tot un caràcter (deia sempre el que pensava, no li agradaven les hipocresies, cosa que li devia crear més d'un enemic, i en això s'assemblava a Jaume Reventós i Martí, un altre músic de l'Hospitalet prou important perquè també aparegui en una de les nostres portades i que també proclamava sempre la seva veritat... La música porta a dir "la veritat"?

Francesc Marcé, en el seu llibre *Hospitalencs d'ahir* demanava que el nostre ajuntament li dediqués un carrer o una plaça i afegia: *La seva fidelitat a l'Hospitalet, mai desmentida, bé mereixeria aquest petit i entranyable detall*. De fet, ara ja hi ha un carrer que porta el seu nom, tanmateix és una llàstima que no es vagi buscar un lloc més escaient, una plaça per exemple, on es poguessin ballar sardanes.

MATILDE MARCÉ

Extret del llibre *Hospitalencs d'ahir* de Francesc Marcé i Sanabra i del butlletí *Xipreret*, editat per l'Ateneu de Cultura Popular.

CONVERSES

Respon: Eduard Arranz-Bravo.

Edat: 68 anys

Estat: separat

Fills: dos

Professió: tracto de ser artista

Aquest mes conversem amb un gran escultor, Eduard Arranz Bravo, que ens explica la seva trajectòria.

Tot i que ets nascut a Barcelona, els teus pares són originaris d'altres terres, no? Ens podries explicar com era l'entorn familiar de la teva infantesa?

El meu pare era basc i la meva mare argentina. Tenia un avi de les Illes Canàries i una àvia italiana. Érem set germans, tots nois, cosa que ja implica un entorn familiar molt peculiar.

A quines escoles vas anar? D'alguna d'elles en conserves un record especial? De petit ja destacaves en el dibuix?

Vaig estudiar a l'Institut Menéndez y Pelayo de Barcelona, situat a la Via Augusta, on aleshores es veia circular el tren. Era un lloc trist i polsós. De molt petit ja destacava dibuixant, i el professor d'aquest Institut em va suspendre creient-se que jo calcava els dibuixos

Vas fer estudis superiors orientats a les arts? Vas tenir dubtes a l'hora de decidir cap a on encaminaves el teu futur?

Vaig estudiar a l'Escola de Belles Arts de Barcelona. Vaig arrossegar sempre suspès el curs de Litúrgia Cristiana que es feia en aquells temps. Des del primer moment, la meua vida estava destinada a ser pintor.

Acabats els estudis, l'any 1968 et vas instal·lar a Vallvidrera i vas formar part d'un grup d'artistes. Qui en formava part, d'aquest grup? Cap a quina tendència artística vàreu orientar les vostres iniciatives?

Em vaig instal·lar l'any 1964 a Vallvidrera, en una casa en la qual també tenia l'estudi. L'any 1966 la mítica Sala Gaspar de Barcelona, va fer una exposició d'artistes joves entre els quals hi havia Robert Llimós, Gerard Sala i Rafael Bartolozzi.

La meua pintura va intentar presentar la figura humana d'una forma nova i apassionada.

Més tard, l'any 1970, vas traslladar el teu estudi a Vespella, on creares la sèrie de retrats *Visitants*, i juntament amb el teu company Bartolozzi vàreu decorar l'exterior de la fàbrica de Tipel a Parets del Vallès, que provocà molt rebombori. A què va ser degut aquest enrenou?

Conjuntament amb Rafael Bartolozzi, l'any 1969, vam decorar la paret exterior de la fàbrica Tipel de Parets del Vallès, que va rebre una gran atenció mediàtica. Un dels motius va ser que el Ministeri d'Obres Públiques del Govern de Franco va ordenar destruir les pintures, cosa que afortunadament no es va arribar a fer gràcies al suport popular i de la premsa.

L'any 1972 em vaig traslladar a Vespella (Tarragona) en companyia del pintor Rafael Bartolozzi, iniciant una etapa molt positiva que va finalitzar l'any 1981

El 1980 vas participar a la Biennal de Venècia i vas anar a raure a Cadaqués. Situar el teu estudi a l'Empordà, va suposar un canvi de tendència en la teua obra?

L'any 1980 vaig presentar a la Biennal de Venècia la Sèrie "Mides Universals".

Anys després vaig traslladar-me a l'estudi de Cadaqués, on vaig iniciar una etapa molt creativa sota la influència del mar i del paisatge en general, d'aquest fantàstic lloc de l'Empordà.

Els blaus i els negres que m'envoltaven van marcar la meua pintura d'aquells anys.

L'any 1990 vas tornar a Vallvidrera. El nou trasllat va venir motivat per encetar uns nous camins artístics?

De 1990 fins el 1992 vaig treballar en un estudi situat al Carrer Comtal de Barcelona, mentre es construïa el nou estudi a Vallvidrera. Aquest moment marca un inici d'exposicions a l'estranger que de moment encara no s'ha acabat.

La teua primera exposició la vas fer a la galeria Gaspar de Barcelona, l'any 1966. Des de llavors, han estat innombrables les exposicions que has fet arreu del món. De quina en guardes un millor record?

Caldria destacar les exposicions antològiques al Palau Robert de

Barcelona, al Paço Imperial de Rio de Janeiro, al Museu d'Art Modern de São Paulo, i les importants exposicions que he fet durant aquests anys a Nova York i San Francisco, i a molts llocs d'Alemanya, Anglaterra, etc.

Ens podries explicar quan es va iniciar la teva relació amb l'Hospitalet de Llobregat? I que ha tingut d'especial aquesta relació que hagi fet possible que la nostra ciutat sigui a hores d'ara la seu de la Fundació Arranz-Bravo?

El 1967 vaig guanyar el Premi de pintura Ciutat de L'Hospitalet. El 1985 l'Ajuntament de l'Hospitalet em va demanar de fer un símbol per a la ciutat. Jo vaig pensar que una escultura de bronze amb el nom de *l'Acollidora* era el que més lligava amb l'esperit de l'Hospitalet de Llobregat. L'any 2007 vaig crear, per encàrrec de l'Associació Hospitalet Antifranquista i de l'Ajuntament, el *Pont de la Llibertat*, situat a la cruïlla de la rambla de Just Oliveras amb l'avinguda del Carrilet.

Aquest conjunt d'activitats es va acabar d'arrodonir amb la creació de la Fundació Arranz-Bravo dins del Recinte del Tecla Sala, una gran col·lecció d'obres meves que van des del 1952 al 2010.

Els que hem vist l'actual exposició que es fa al centre Tecla Sala, *Arranz Bravo. Recorregut per la passió*, ens preguntem si, avui per avui, has arribat a les fites que t'havies marcat o encara busques noves vies en la teva expressió artística?

La Diputació de Barcelona ha organitzat l'exposició *Arranz-Bravo. Recorregut per la passió*, que durant dos anys està visitant importants poblacions d'arreu de Catalunya. Aquesta exposició està creada gràcies als fons de la Fundació Arranz-Bravo, i finalitzarà al Museu de Granollers aquest mateix any.

La vida d'un pintor no és arribar a cap fita, sinó treballar quotidianament amb energia nova.

No volem deixar d'esmentar el teu vessant escultòric i les dues mostres tan representatives que hi ha a la nostra ciutat: *L'acollidora*, a la rambla de Just Oliveras, i *El pont de la llibertat*, entre la rambla de la Marina i l'avinguda del Carrilet, que és una escultura monumental. N'hi haurà una tercera?

A part de les obres esmentades a la ciutat de L'Hospitalet, hi ha una tercera escultura en bronze de gran format al pati d'entrada de la Fundació.

Per últim, una pregunta de rutina, tens alguna altra afecció al marge de la teva passió per l'art?

La meva gran afecció és estar al costat de la Natura respectant-la i estimant-la, que, en cert sentit, és una forma d'art.

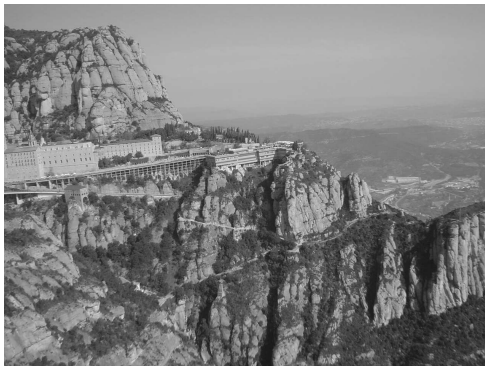
Excursió “CONEGUEM CATALUNYA” número 269 al Bages, visita a MONTSERRAT Dissabte 17 d'abril de 2010

A les vuit del matí, i amb l'autocar ple del tot, marxàvem cap a Montserrat, sortida que ja és habitual a l'abril en les excursions de l'Ateneu.

Enguany, a més a més del temps lliure, en què cadascú fa allò que li ve de gust (anar al cambril de la *Moreneta*, assistir a la missa conventual, alguna petita caminada, etc.) teníem programada, a les 12 del migdia, una visita comentada a l'Espai Audiovisual *Montserrat Portes Endins*.

Es tracta d'un documental i una àmplia exposició que mostra les dependències en les quals habiten els monjos, tot molt ben explicat pels guies que ens van atendre (l'Esteve i l'Anna), i que mostra breument la vida de la comunitat benedictina, la seva riquesa espiritual, la cultura que s'amaga dins dels murs del monestir i alguns espais emblemàtics.

La biblioteca, de les més importants d'Europa, i que conté 300.000 volums, no es pot visitar sinó és amb

un motiu i un permís especial per poder consultar els exemplars, per això va ser força interessant veure la reproducció que hi ha a l'Espai. Malauradament, gairebé la totalitat dels llibres es varen perdre en diferents avatars de la història, però gràcies a la tenacitat dels monjos torna a lluir en tot el seu esplendor.

També recordarem la història (o llegenda) de la trobada de la Mare de Déu a la Santa Cova, al capvespre d'un dissabte de l'any 880 per uns pastorets (en el butlletí núm. 303 de maig de 2007 us ho comentava), i també el perquè del seu color, no tan negre en un principi, però que el fum de les espelmes i la seva exposició per l'adoració i el contacte dels fidels al llarg dels anys ha anat enfosquint. A finals del segle XVIII, o començament del XIX, al fer-hi una restauració, fou recoberta amb una pintura del color actual.

Si la imatge de la verge és una talla romànica del segle XII, com pot ser que l'haguessin trobat el 880? I que existeix-hi un document del 20 d'abril de 888, en el qual consta qui hi havia a Montserrat una petita ermita, on ja es venerava la *Moreneta*? Una de les incògnites que amaga la muntanya.

El 1025 aquella ermita es convertí en monestir benedictí. La basílica actual es va començar a edificar el 1560, i ha sofert diverses modificacions en el transcurs dels segles.

La comunitat benedictina de Montserrat ja comença a preparar-se per commemorar el *mil·lenari*. Encara falten quinze anys però com que és una efemèride molt important, necessita un bon plantejament. De moment seguim meravellant-nos amb l'important bagatge cultural que acull

aquest lloc tan emblemàtic per als catalans, ja que, a més a més de la biblioteca (amb els arxius corresponents), hi ha el museu, amb un fons d'art molt valuós, tant en pintura (hi podem veure obres de Casas, Russiñol, Picasso, Dalí), com en art en general: egipci (mòmies), prehistòric, religiós...

L'*Escolania*, el magnífic cor de veus blanques, és un dels millors que hi ha en l'actualitat. La música, amb l'ensenyament del solfeig i de fer sonar diversos instruments, és una de les principals tasques educatives que s'imparteixen entre els nens que hi ha escolaritzats a Montserrat.

En fi, va ser una visita que ens va permetre assabentar-nos de coses que si no hagués estat per aquest motiu, seguiríem ignorant.

Ja sabeu que el mes de maig hi ha l'excursió **SORPRESA** (amb les places cobertes des de fa setmanes) del dia 13 al 16, no puc dir-vos on és, però sí que us agradarà molt. I al mes de juny anirem cap al Berguedà, el dissabte 19, inscripcions el dilluns dia 7.

Text i fotos ANTÒNIA CALDÉS

CONFERÈNCIA

CATALUNYA TRAJECTÒRIA HISTÒRICA I FUTUR ESPERANÇADOR

El passat dimarts 13 d'abril a la sala d'actes de la Regidoria del Districte I, vàrem assistir a la conferència *Catalunya, trajectòria històrica de futur esperançador*.

La presidenta de l'Ateneu, Matilde Marcé va presentar el conferenciant, el senyor Joan Amorós i Pla destacant la seva vàlua intel·lectual i la seves diverses activitats entre elles la presidència de l'Associació "Conèixer Catalunya", del Congrés de Cultura Catalana, del Centre d'Agermanament Occitano-Català, director executiu de l'Eurocongrés 2000 i Creu de Sant Jordi l'any 1994.

El senyor Amorós en el seu començament destacà que cada poble necessita tenir coneixement de la història del seu país per saber d'on venim i on volem anar. Conèixer la nostra pròpia identitat.

Per mitjà de projeccions ens va anar explicant la història de Catalunya des dels orígens fins al nostre temps.

Ens va iniciar amb la colonització grega. S'establiren entre els segles VII i VI aC en diversos indrets de la nostra costa, Roses, Empúries, etc. Seguiren els ibers entre mitjan segle V i finals del segle III aC, feien ús del ferro, fabricació ceràmica, l'adopció d'un sistema d'escriptura peculiar, escultura i pintura i per la incineració dels morts. S'estenien per tot el vessant mediterrani des de Múrcia fins a les boques del Roine.

Els carteginesos en la seva lluita contra Roma, durant les guerres púniques, van envair els dominis dels ibers a finals del segle III aC, fins que els romans, després de desembarcar a Empúries (218 aC), van anar foragitant-los de pertot arreu.

Entre les darreries del segle III (aC), els romans dominaren totes les terres dels actuals països de llengua catalana i de llengua occitana. Ens llegaren la llengua, el dret i la impulsio de l'agricultura, la ramaderia i el comerç. Feren grans obres públiques: amfiteatres, teatres, cirks, termes, ponts, aqüeductes, grans vies de comunicació, com la via Augusta i la via Domitia. Fundaren o refundaren viles i ciutats, entre elles Tarragona, Barcelona i València.

La cristianització. L'estil de vida cristià arrelà ràpidament a les nostres terres i es consolidà plenament entre els segles I i III dC.

A començaments del segle V els visigots van ocupar bona part de l'actual Occitània i també de la península ibèrica. Primer la capital fou a Tolosa de Llenguadoc, però després, foragitats pels francs, la traslladaren a Narbona, més tard a Barcelona i finalment a Toledo.

Els musulmans van envair la península ibèrica i la Gàl·lia meridional a començaments del segle VIII. A Occitània i a la Catalunya Vella la dominació fou de poca durada. Aquesta dominació fou cabdal perquè, amb la Reconquesta, va provocar l'aparició d'estats cristians independents. Aviat tot Occitània i la Catalunya Vella quedaren dins de l'imperi Carolingi, la qual cosa la diferencià totalment de la resta dels regnes cristians hispànics.

Els territoris reconquerits dels musulmans foren erigits en comtats.

Guifré el Pelós (870-897), comte de Barcelona, Besalú, Cerdanya, Girona i Urgell, va iniciar el gloriós casal de Barcelona, que acabà regnant sobre el conjunt dels països de llengua catalana, bona part d'Occitània, l'Aragó i també les illes de Sicília i Sardenya. La llegenda li atribueix l'origen de la nostra bandera. Fundà els monestirs de Santa Maria de Ripoll i Sant Joan de les Abadesses.

L'any 1027, l'Abat Oliba, bisbe de Vic i abat de Cuixà i de Ripoll, establí a partir del sínode de Toluges la Pau i Treva de Déu, per tal d'aturar les contínues lluites feudals de l'alta edat mitjana.

Ramon Berenguer I (1035-1076), assistit per una junta de magistrats i juristes, va promulgar els Usatges, primer codi feudal. Són de fet, la nostra primera carta constitucional (atorgada cent seixanta anys abans que fos promulgada la Carta Magna dels anglesos).

Aragó, per tal de defensar-se de l'annexió que pretenien fer-ne els reis de Castella, es decantà vers Catalunya. Es convingué el casament de Peronella, filla de Ramir el Monjo, amb Ramon Berenguer IV el qual tingué lloc el 1137. Ni Catalunya ni Aragó van voler immiscir-se en la vida de l'altre i mantingueren un mutu respecte.

Jaime I el *Conqueridor* nasqué a Montpeller. Quan tot just tenia vint anys, en una assemblea a Barcelona el 1228, es va decidir la conquesta de Mallorca. El 31 de desembre de 1229 fou conquerida la ciutat de Mallorca i tot seguit la resta de l'illa. Eivissa fou conquerida el 1235. El 1238 va conquerir València i el 1266 Múrcia, però la va lliurar al seu gendre Alfons el Savi, rei de Castella.

El 1359 fou creada per Pere III el *Cerimoniós* de forma estable a Catalunya una institució fonamental, la Generalitat. Tenia membres representatius dels tres "braços". (Militar-nobles, eclesiàstics i reial-burgesos.)

Amb la mort de Martí l'Humà sense descendència directa i sense fer testament, calgué aplegar els parlaments de Catalunya, València i Aragó per a l'elecció d'un nou sobirà. La ingerència castellana a l'Aragó i València i la intervenció de Benet XIII féu que els parlamentaris es decantessin per Ferran d'Antequera, infant de Castella. El compromís de Casp acabà amb més de cinc segles de la dinastia catalana del Casal de Barcelona.

Ferran II el *Catòlic* es casà amb Isabel de Castella, però les dues corones aplegades continuaven essent independents. Malgrat això Ferran i Isabel feien més estades a Castella que a cap altre dels seus reialmes.

El ministre de Felip III, el comte-duc d'Olivares, pretenia reduir tots els regnes a les lleis de Castella sense cap diferència.

A causa de la guerra entre les cases d'Àustria i de França en què participaven militars de Castella, l'exèrcit espanyol va estar durant 14 anys estacionat a Catalunya, on la soldadesca cometé tota classe d'abusos, fins que els catalans comandats per Pau Claris (president de la Generalitat) s'alçaren en armes i venceren l'exèrcit espanyol a la batalla de Montjuïc. D'aquest temps és la cançó popular catalana *Els segadors* que més tard s'ha convertit en l'himne nacional de Catalunya.

El tractat del Pirineus (1659) que posà fi a la guerra dels Trenta Anys, representà la separació dels territoris del Roselló i part de la Cerdanya de Catalunya, que van ésser cedits a França.

Després de l'Onze de Setembre de 1714 en què va caure Barcelona després d'un setge heroic, s'inicià una forta repressió a Catalunya, amb el *Decret de Nova Planta* dictat per Felip V, suprimint totes les seves institucions i prohibint l'ús oficial de la llengua catalana.

A partir de la segona meitat del segle XVIII, es produeix la renaixença econòmica i industrial. Tots els invents de la Revolució industrial s'adopten a Catalunya i es consolida una indústria potent en el ram tèxtil i metal·lúrgic. Igualment es produeix una renaixença literària que va fer despertar Bonaventura Carles Aribau amb la seva *Oda a la Pàtria*.

Enric Prat de la Riba, que ja era president de la Diputació de Barcelona, aconseguí després d'un llarg procés negociador amb el govern de Madrid, la Mancomunitat de Catalunya (1914). Aconseguí una obra de gran mèrit en l'aspecte cultural i en la creació d'infraestructures.

La dictadura del general Primo de Rivera (1923-1930) va dissoldre la Mancomunitat de Catalunya i va inferir danys a la llengua i cultura catalanes.

Després de la victòria franquista del 1939, es va abolir l'Estatut i es privà Catalunya de totes les institucions i llibertats. També es prohibí arreu de les terres catalanes l'ús oficial i públic del català. S'afusellà el president de la Generalitat, Lluís Companys, i durant prop de quaranta anys el poble català va patir la pitjor persecució que es recorda.

En els darrers cent anys, Catalunya ha contribuït com ningú al progrés del conjunt del Estat espanyol. Ara és l'hora que se'ns reconegui aquesta important ajuda i no es dreni de forma forassenyada la nostra economia. Catalunya no pot seguir patint cada any un espoli fiscal de gran magnitud de l'ordre dels **20.000 milions d'euros (més del 10% de nostre Producte Interior Brut)**.

El senyor Amarós acabava la seva esplèndida exposició de la nostra passada història, puntualitzant que tots els habitants de Catalunya siguin o no nascuts ací pateixen el mateix espoli, causa de mancances en infraestructuras: mal funcionament de línies ferroviàries, deficiències en aeroports, retards en operacions quirúrgiques, mancances en ensenyament, etc.

MARTÍ GUERRERO I COTS

Presentació de:

DEU ANYS CRUCIALS A L'HOSPITALET DE LLOBREGAT 1930 - 1940

El dia 21 d'abril, al Centre Cultural Barradas, es va presentar el llibre que hem editat aquest any.

Va ser una presentació diferent de la dels altres 22 llibres que conformen la col·lecció de "La Medusa" i de l'extraordinari aparegut arran del 75è aniversari de l'Ateneu. En aquesta ocasió, d'una banda, el llibre havia estat escrit feia molts anys (1982-1983) i, de l'altra, l'autor no era físicament present entre nosaltres ja que va morir el 1986. Dues circumstàncies que feien l'acte excepcional i el convertien en un sentit homenatge a Joan Rius i Vila, potser fins i tot en un desgreuge per haver trigat tants i tants anys a publicar-l'hi.

Fou un honor poder comptar amb la presència de la seva filla, la Rosa Rius i Monrós, i de dues de les seves nétes i el marit d'una d'elles així com altres familiars.

Van presidir l'acte Glòria Herance, regidora delegada de Joventut en delegació de la senyora Núria Marín, alcaldessa de la ciutat, Rosa Rius i Monrós, filla de l'autor del llibre, Francesc Marcé i Sanabra, autor del pròleg i presentador del llibre, i Matilde Marcé i Piera, presidenta de l'Ateneu.

Després d'una breu presentació de l'acte i de Francesc Marcé i de donar la benvinguda als assistents per part de Matilde Marcé, Francesc Marcé va presentar el llibre i l'autor, tot recordant com havia conegut Joan Rius, com li havia demanat d'escriure els seus records hospitalencs, com, un cop enllestits, no es van poder publicar per falta de mitjans econòmics... fins ara que l'Ateneu n'ha assumit l'edició. Va ressaltar la sinceritat i l'honestetat de Joan Rius i l'esperit franciscà que l'acompanyà sempre alhora que evocava alguns dels personatges que surten al llibre i que ell havia conegut personalment.

El moment més emotiu de la vetllada fou, sens dubte, el parlament de Rosa Rius, que va fer una sentida semblança del seu pare. Ella, més que ningú altre, ens en podia parlar amb coneixement de causa. De fet,

escoltant-la, veies la clara personalitat de Joan Rius, retratada també en el llibre, la d'un home bo, entusiasta, a vegades ingenu fins i tot...

Clogué l'acte Glòria Herance a qui hem d'agrair que es volgués documentar abans repassant el llibre –ella és molt jove i aquella dècada dels anys trenta li queda molt lluny- i que, per tant, fes una bona exposició tant de l'autor com del contingut del llibre.

De fet creiem que, atesa la personalitat de Joan Rius, que va ser regidor de Cultura de l'Ajuntament republicà i mestre a la nostra ciutat en aquella època força moguda, l'Ajuntament havia de ser present a l'acte de presentació.

Finalment, la presidenta de l'Ateneu va donar les gràcies als assistents, que aquesta vegada eren més nombrosos, alhora que recordava breument també alguns dels personatges esmentats per Joan Rius i que, segurament, els lectors més grans també recordaran

La vetllada va ser molt agradable i, en certa manera, emocionant perquè, en tot moment, la figura de Joan Rius hi fou present en el record. Va acabar amb un canvi d'impressions entre alguns dels assistents i amb els seus familiars, especialment amb la seva filla Rosa, nétes i nét, i, com no podia ser d'altra manera, amb la venda del llibre, com ja és tradicional el dia de la presentació.

Aprofitem l'ocasió per informar els nostres socis que poden comprar-lo a la nostra seu. S'assabentaran així de com es va viure aquella època difícil a la nostra ciutat.

ATENEU

El divendres 23, diada de Sant Jordi, com sempre vàrem tenir la parada de venda dels nostres llibres i les novetats editorials del moment, obsequiant amb la rosa als socis i amics que ens el van comprar. Esperem que l'any vinent podem tornar a celebrar aquesta festa.

XV TROBADA COMARCAL DE PUNTAIRES

DIUMENGE 25 D'ABRIL D'11 A 2 DEL MIGDIA

Després de l'experiència de l'any passat, aquest cop, i ja per a les properes edicions, teníem un lloc segur per aixoplugar-nos: la pista de bàsquet del Centre Catòlic, que afortunadament no vàrem necessitar. Ja des de feia uns quants dies el temps era bo i el diumenge el sol va lluir esplendorós.

A les 9 del matí començàvem a preparar l'espai per poder acollir com cal les puntaires participants, amb l'ajut (aquest anys sí) de força voluntaris i voluntàries.

Feia molt de goig el lateral de la rambla de Just Oliveras, entre els carrers de Tarragona i Barcelona, amb el parament blanc de les quaranta quatre taules i més de tres-centes cadires, que a partir de les 11, quedaren ocupades per les persones que s'havien apuntat.

Val a dir que no tot eren dones, hi havia dos homes, l'un fent cistells i l'altre teixint. Algun any fins i tot hi ha hagut senyors fent puntes de coixí, ja que aquesta labor és per a tothom i per a totes les edats.

Com sempre vàrem rebre la visita de les autoritats. La senyora Núria Marín, alcaldessa de la ciutat, amb la companyia de la senyora Mercè Perea, regidora de l'Àrea d'Economia i Hisenda, la senyora Verònica Rodríguez, regidora del Districte I, i altres membres del consistori saludaren els i les participants i tot seguit els donàrem l'obsequi corresponent per a cada grup, que era una reproducció del cartell anunciant les Festes de Primavera.

Després de repartir les bosses amb els regals que aconseguírem de diverses entitats bancàries, férem una altra volta amb l'obsequi de l'Ateneu per a cada participant que enguany ha sigut una pastilla de

sabó, molt ben presentada i amb l'etiqueta commemorativa de la XV trobada, amb l'aroma de “moda” àloe vera, conjuntament amb un llibret que ens va proporcionar el Museu d'Història de la Ciutat, un poema anomenat *Un trist record 1714*, de Pau Sans i Guitart.

Un dels grups apuntats no va poder assistir a la trobada, però varen tenir la gentilesa de fer-nos-ho saber, que els agràim. Lamentablement, això no ho van fer cinc grups més (no cal dir els noms, tot i que m'agradaria), que, simplement, no es varen presentar, cosa que va perjudicar altres persones que volien assistir-hi i per manca de places els vam haver de dir que no.

Deixant a part aquesta anècdota de caire negatiu, tota la resta de l'acte es va celebrar cordialment, amb bona harmonia per part de tots els altres grups, vint-i-vuit, i les dues-centes cinquanta persones que englobaven.

Cap a $\frac{1}{4}$ de 2 del migdia, repartírem les safates amb les pastetes de costum i els porrons de vi moscatell, acabant així aquesta XV *Trobada Comarcal de Puntaires*, que esperem pugui tenir una continuïtat de, almenys, quinze més.

Moltes gràcies a tots els qui ens vàreu ajudar, ja que sense vosaltres se'ns hauria fet molt més feixuc el muntatge, i també a les entitats que ens van proporcionar els obsequis per omplir les bosses.

Text ANTÒNIA CALDÉS
Fotos EMILI BONA

7a. MOSTRA DE GRUPS INFANTILS AMATEURS DE TEATRE DE CATALUNYA

El passat diumenge 25 d'abril i en el marc de les Festes de Primavera, es va dur a terme aquesta 7a Mostra, organitzada pel Grup teatral Margarida Xirgu de l'Ateneu i la Federació de Grups Amateurs de Teatre de Catalunya, amb la col·laboració del Centre Catòlic.

A l'Hospitalet ja s'havia celebrat la 3a Mostra l'any 2006 i ens venia de gust tornar a fer-ho, a més, aquest any la Federació compleix 25 anys i ha estat guardonada amb la Creu de Sant Jordi. Motius més que suficients per estar orgullosos de poder-la organitzar. El dia, per als voluntaris del Margarida Xirgu, va començar a ¼ de 8 del matí. Primer preparar l'esmorzar a la pista del Catòlic. A les 9 ja s'omplia de nens i nenes somrients i una mica adormits. A les 10 al teatre del Centre Catòlic, s'inaugurava la mostra amb la presència del Sr. Ramon Fontdevila, director del Centre de Promoció de la Cultura Popular i Tradicional Catalana del departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, el Sr. Josep Rafecas, president de la Federació, la Sra. Mercè Perea, tinenta d'alcalde de l'àrea d'hisenda de l'ajuntament de l'Hospitalet, la Sra. Matilde Marcé, presidenta de l'Ateneu i el Sr. Pere Anton Lapeña, secretari de la Federació.

Obriren Els Amics del Teatre d'Ullastrell, amb l'obra *Dos galls en un galliner*, de Daniel Anglada. Després el Centre Parroquial de Monistrol de Calders, amb *L'esperit de la nit de Sant Joan*. Tot seguit el grup més nombrós, Deixalles'81, de Sant Feliu de Codines, amb 40 nens, que van representar *L'astrolabi d'Arquímedes*. Per acabar el matí, el grup Tres Torres Teatre de Granollers amb *El cadàver del senyor García*.

A les 2, tothom cap a la pista de bàsquet, on el voluntariat del Margarida Xirgu ja havia muntat les taules i cadires per al dinar.

A 2/4 de 5 enllestíem els espectacles de la tarda: En primer lloc, el Sol-Solet de Ripoll amb l'obra *La princesa ratalinda*, després El grup El Ciervo de Sabadell representava *No en tinc ni idea* i, tancant la mostra, els més petits de l'Ateneu amb tres peces curtes *Endevina endevinalla*, *Vull ser gran!* i *Estimats reis d'Orient*.

Finalment va tenir lloc la cloenda i lliurament de records per a tots, amb parlaments de la Sra. Matilde Marcé, el Sr. Pere Anton Lapeña i la Sra. Mercè Perea.

Des d'aquest butlletí, vull agrair a tot l'equip que he tingut darrere per poder portar a terme aquesta mostra, al Centre Catòlic, que ens van proporcionar les infraestructures i especialment a l'Ajuntament de l'Hospitalet i a la Federació.

DOLORS HERMANO

COL·LABORACIONS

EPISODIS DE LA HISTÒRIA

Durant molts anys vas ser un complet ignorant. Desconeixies totalment la història del teu poble. A l'escola ningú te l'havia ensenyat, mentre que sí que t'havien explicat fets i noms que no formaven part del teu entorn físic més immediat. La família, per la seva banda, estava aclaparada pels silencis imposats i prou feina tenia a remuntar el dia a dia. I el que et passava a tu, passava també a la gran majoria de la teva generació.

En l'adolescència no vas ser conscient d'aquesta mancança, però arribà un dia en què t'adonares del teu dèficit històric i te n'avergonyires, tot i que no en tinguessis cap culpa. I vas començar a buscar solucions al problema. Però no era fàcil. Les inèrcies creades per la dictadura franquista continuaven ben vives.

Des de llavors, et vas acostumar a mirar amb més cura la biblioteca dels avis, que el teu pare mimava els dies de festa i que tu et miraves a distància: llibres vells!, deies. Però aviat perceberes que anaves errat d'osques, perquè allà hi havia moltes respostes al que buscaves. Hi havia llibres d'història, d'aquella història que t'havien amagat.

Va ser en aquella biblioteca casolana, al costat dels grans volums de Carreras Candi i Rovira i Virgili, on descobrires uns llibres petits i primers, amb portades d'un sol color i amb uns títols que et semblaven extravagants. En principi, te'ls mirares amb prevenició, fins que un dia n'agafares un, no recordes quin i el llegires. I t'agradà. Aquell va ser el primer bocí que tastares de la història del teu país. I així, bocí a bocí, començares a saber coses dels teus avantpassats i de la teva terra.

Els llibrets formaven part de la col·lecció *Episodis de la història*, que era, i continua essent, una col·lecció que va néixer amb l'objectiu de fer accessible la història de Catalunya, dels Països Catalans, a les classes populars. La idea de fer-la sembla que va néixer l'any 1936, quan Rafael Dalmau i Ferreres i Ferran Soldevila tingueren la intenció d'editar llibres d'història, prenent com a referència els *Episodios nacionales* de Benito Pérez Galdós. S'havia de titular *Episodis nacionals de Catalunya*, però la guerra va fer que el projecte se n'anés en orris.

De jove, en Rafael Dalmau i Ferreres volia ser químic, però una explosió que patí fent experiments frustrà la seva vocació. Secretari general d'Unió Catalanista i militant d'Estat Català, l'any 1935 fundà l'editorial Mediterrània. Al final de la guerra civil, però, va haver de

marxar a l'exili i estigué internat als camps de Barcarès i Sant Cebrià. A la seva tornada a Catalunya va obrir una llibreria i poc després, el 1945, tornà a exercir d'editor.

L'any 1959 s'instal·là pel seu compte i fundà l'editorial que avui encara porta el seu nom. Va ser aleshores que es posà de nou en contacte amb Soldevila que, tot i el seu prestigi, feia poc havia vist frustrada la publicació d'una revista d'història. La intenció era, un com a editor i l'altre com a director, reactivar el projecte que havia quedat aparcat l'any 1936. Pensaven treure un volum al mes, petit, de només cent pàgines, el text del qual havia de ser un treball de recerca sobre algun fet o personatge singular de la història del país.

Per arribar al públic, els dos impulsors aprofitaren els nombrosos contactes que tenien en la societat civil per aconseguir més d'un miler de subscriptors. De cada volum en publicaren entre dos mil i dos mil cinc-cents exemplars, tot un èxit de vendes en aquella època. El primer número que va sortir al carrer, el gener de 1960, ara fa 50 anys, va ser *Les unions de nobles i el rei del punyalel*, de Rafael Tasis, al preu de 18 pessetes

La nòmina de col·laboradors de la col·lecció és impagable, s'hi pot trobar el bo i millor del país: Jaume Vicens Vives, el pare Batllori, Duran i Sanpere, Ferran Soldevila, Miquel Tarradell, Josep Fontana, Santiago Sobrequés, Carles Rahola, Bladé i Desumvila, el recentment traspassat Pere Anguera, i molts altres més.

Ferran Soldevila va morir el 1971 i poc temps després, Rafael Dalmau va emmalaltir greument. La seva filla, Maria Carme i el seu gendre, Pere Català, van continuar la col·lecció, que l'any 1985 passà a publicar únicament de 4 a 5 volums l'any. Avui els *Episodis de la Història* han arribat al número 353.

Els *Episodis de la Història* són llibrets que interessen a totes les capes socials i s'envien a tot el món. N'hi ha alguns que són petites joies de recerca històrica i d'altres que han estat èxits inesperats. Per exemple, del volum: *Martí el Jove a Sardenya*, se'n van arribar a enviar 500 exemplars a Càller.

PERE JUHÉ I ORIOL

ALPHA 63: fets i llegat

Amb aquest títol, durant tot el mes d'abril, s'han celebrat diversos actes que ens han recordat les activitats que un grup de joves, l'Alpha 63, van projectar i portar a terme als anys seixanta, durant la Dictadura.

Els actes de commemoració es van iniciar el 7 d'abril, al Centre Cultural Barradas, amb la presentació del llibre *Alpha 63: fets i llegat*, que fa memòria, no solament de les activitats del grup, sinó també dels seus protagonistes, alguns dels quals ja són morts, i també del llegat que es va materialitzar en diferents cineclubs, el GAT (Grup d'Acció Teatral), etc.. Després d'un parlament de Joan Soto, de fet l'inspirador de la commemoració, Jaume Botey, l'autor del llibre, en va fer la presentació.

El 14 d'abril, es va inaugurar, a l'Harmonia, l'exposició que, amb el mateix títol, mostrava les activitats del grup amb documents i material gràfic.

Van seguir dues actuacions teatrals d'obres que el grup Alpha 63 havia representat a Tolosa de Llenguadoc. La primera, *Allí on neixis tant se val* de Ricard Salvat va anar a càrrec del Quadre Escènic del Centre Catòlic, una obra curta ambientada en el món de la immigració. La segona es va representar al Centre Cultural Barradas, *Homes i no* de Manuel de Pedrolo, una obra que permet diferents lectures sobre la llibertat i la no llibertat en l'individu o en la societat. Molt ben interpretada i amb una escenografia ben aconseguida. Finalment, com a mostra del teatre dels anys seixanta, al Casino del Centre, s'hi van aplegar diversos grups, l'Institut del Teatre, la Companyia Adrià Gual, GAT, QETCC, l'Associació d'Espectadors del Teatre Lliure i el Grup Teatral Margarida Xirgu de l'Ateneu, que, introduïts per Joan Casas, van interpretar diversos fragments d'obres tan emblemàtiques, entre altres, com ara *La Primera Història d'Ester* i *Ronda de mort a Sinera* de Salvador Espriu, aquesta última amb una excel·lent interpretació de Carme Sansa que també va interpretar *Joc de dos (Una parella oberta)*. Finalment actors del QETCC i del Grup Teatral Margarida Xirgu de l'Ateneu van interpretar uns fragments de la *Filla del Carmesí* de Josep M. de Sagarra.

L'última de les activitats, una conferència *Els anys 60. l'Esclat d'unes inquietuds*, va tenir lloc el 29 d'abril a l'Harmonia.

L'Ateneu es va adherir a la commemoració d'Alpha 63. No hi va poder ser present als anys seixanta ja que havia estat prohibit i expulsat de la seva seu. Malgrat tot, aleshores, bastants dels seus socis d'abans van assistir als diferents actes organitzats per Alpha 63.

Veure tot el que van fer aquell grup de joves en poc temps, ja que Alpha 63 va tenir una vida curta, i que és molt més que el que acabem de referir, ens porta a fer una pregunta: Aquesta capacitat d'unir esforços de joves de procedències i interessos diversos, seria possible avui dia? No tenim una dictadura com aleshores, però tenim un país, una cultura i una llengua que encara hem de defensar, encara tenim reixes que ens priven de certes llibertats.

ATENEU

USTASHI

El homes tenim poca memòria i sovint, amb el pas dels anys, no tan sols oblidem allò que hauria de ser recordat per sempre perquè no es tornés a repetir mai més, sinó que som incapaços de transmetre-ho als nostres fills. D'aquesta manera els errors es van repetint un cop darrere l'altre. I, quan la memòria ens retorna aquells fets irracionals, els apartem amb paraules com perdó, concòrdia, progrés, transició, etc.

Però aquells que, pel dolor, el patiment i la tristor, no han pogut oblidar, tenen el dret de seguir fent sentir la seva paraula i exigir que els que han fet mal, que els criminals, ho paguin davant del món, com a exemple i escarni per a aquells que desitgin fer el mateix. Quan no és així tot plegat queda en la memòria de forma latent fins que, tard o d'hora, torna a sortir amb més ràbia i amb una venjança que pot arribar a portar-nos pels mateixos camins que aquells a qui s'ha estat odiant durant tants anys.

Quan l'any 1991 va esclatar la guerra a l'antiga Iugoslàvia, primer amb la ràpida segregació d'Eslovènia i posteriorment a Croàcia on va esclatar una guerra de quatre anys entre els civils croates i els civils serbis, aquests últims amb el suport del govern iugoslau, vaig ser d'aquells que, sense pensar-ho dues vegades, no tan sols es van posar a favor del bàndol secessionista, sinó que criticavem durament el suport del govern i els abusos de l'exèrcit iugoslau en territori croata. La simpatia i fins i tot una certa complicitat pel bàndol croata em va fer veure els serbis com a salvatges, com a bèsties sanguinàries i brutals. Aquest concepte es va incrementar en el moment que el conflicte bèl·lic es va estendre cap a Bòsnia-Herzegovina, on les matances dutes a terme pels milicians serbis, com per exemple la que va tenir lloc a Srebrenica, o els actes terroristes dels franc-tiradors des dels turons de Sarajevo, van fer que em reafirmés en la meva convicció.

Fa poc, dos fets m'han dut a replantejar la meua antipatia cap aquest poble, el serbi, i per primera vegada els he pogut veure no tan sols com a botxins sinó com a víctimes.

El primer va ser un documental que explicava la història del partit Baaz, en origen siríà però que exportat a Irak va aconseguir el poder i va donar ales a Sadam Hussein. En el documental es parlava del Muftí de Jerusalem, que va col·laborar en l'organització de brigades SS musulmanes, participant també en l'organització de la legió Handschar, formada per catòlics croats i bosnis musulmans, i que va actuar a

Bòsnia durant els anys 1943 i 1944. El segon va ser llegint una novel·la, barrejada de tema arqueològic amb espionatge, on es mencionava repetidament la Ustashi, el que havia estat i el que havia fet.

Organitzada inicialment com a banda terrorista en el període d'entre guerres, en esclatar la Segona Guerra Mundial, es va posar ràpidament a les ordres dels nazis essent nomenats exèrcit de l'Estat Independent de Croàcia.

Les seves activitats eren carregades de brutalitat i d'una crueltat inusual fins i tot per aquells moments de bogeria. Va arribar a tenir un contingent de fins a 300.000 homes en el moment més àlgid de la seva activitat.

Ràpidament van fer seves la filosofia nazi antijueva i de l'extermini, on junt amb els jueus i els gitanos, hi van afegir els de religió ortodoxa, és a dir, els serbis. Va ser famós el camp d'extermini de Jasenovac.

En el llibre, un antic membre de la Ustashi, explica, més o menys: "Quan ens portaven un jueu li tallàvem el coll, si era gitano li tallàvem el coll, si era un serbi ortodox li donàvem l'oportunitat de convertir-se al catolicisme i, si es feia el ronço passava a ser jueu" Tot i que és un text de ficció no val mal encaminat.

A causa dels punts de vista diferents i a la falta de documentació, el nombre de víctimes de la Ustashi difereix entre les diverses fonts, segons l'antinazi Simon Wiesenthal van morir més de 500.000 serbis, 250.000 van ser expulsats i 250.000 van ser convertits al catolicisme. El nombre de jueus i gitanos assassinats va ser de milers.

El règim del mariscal Tito, en acabar la guerra va ser implacable amb els membres de la Ustashi, tot i així molts d'ells van poder escapar cap a Europa occidental, i, sobretot, a Amèrica, en unes vies d'escapament en què es diu que l'Església Catòlica hi va tenir molt a veure.

Malgrat tot, la memòria d'aquells fets passats va ser el detonant que va fer que, en veure com anaven les coses, alguns creguessin que havien de colpejar primer perquè la història no es repetís.

Amb això no vull justificar ningú. La mort d'un sol ésser humà ja hauria de ser un crim prou greu perquè el pes del càstig més sever caigués sobre l'assassí.

Simplement vull fer veure que ni uns són tan dolents ni els altres eren o havien estat tan bons. I que quan l'odi i el ressentiment queden en la memòria de la gent i no s'és capaç de treure'n una reflexió i tot plegat es vol tapar i forçar l'oblit, el perill que els vells dimonis tornin és a la cantonada.

CARLES FARRÉS I PINÓS

L'EXPULSIÓ DELS MORISCS DEL REGNE DE VALÈNCIA
1609-2009 (3a. Part)

Als *Xiprerets* de març i d'abril hem publicat les dues primeres parts d'aquest article, que s'acaba en l'actual número. Als bons amics que sempre ens presteu atenció i no ho heu pogut llegir abans, us hi remetem.

L'expulsió. Els fets de 1609

El rei Felip II, l'any 1582, ja havia decidit l'expulsió dels moriscs, però, a causa de les controvèrsies sorgides entre els que en un principi n'eren partidaris (Joan de Ribera, arquebisbe de València, o el marquès de Dénia), pel perill que els moriscs representaven per a la religió i la corona, i els contraris, gran part de la noblesa valenciana, que no volien patir la pèrdua d'uns vassalls tan eficients i tan poc exigents, no va ser portada a terme.

El 4 d'agost de 1609, Felip III signà a Segòvia el decret d'expulsió dels moriscs a tots els regnes de la monarquia, i el 22 de setembre, el virrei de València, marquès de Caracena, publicà i difongué el ban pel

qual es feien fora del Regne de València tots els moriscs (homes, dones i els seus fills).

El decret enumerava les dures condicions que havien de seguir-se: es disposava només de tres dies per anar als ports designats per a la marxa (Vinaròs, Moncofa, el Grau de València, Dénia, Xàbia i Alacant). Se'ls permetia endur-se els béns mobles que podien portar damunt i només podrien quedar-se sis famílies de cada cent (punt que va ser anul·lat posteriorment) o aquells que demostrassin una total cristianització. La corona va organitzar amb molta cura els detalls de l'expulsió per tal de garantir-ne l'èxit, que es va allargar fins al gener de 1610.

Moltes comunitats morisques no es resignaven a l'expulsió, sobretot perquè es tenien tràgiques notícies dels patiments dels qui ja s'havien embarcat cap a Orà (robatoris dels pocs béns que podien emportar-se, violacions i assassinats). També el sentiment de ràbia de no poder vendre ni emportar-se les seves pertinències va influir perquè es produís una revolta.

Els primers moviments d'aquesta es notaren a les comarques de la Marina Alta, del Comtat i de la Marina Baixa. El 29 de setembre els moriscs del raval de Murla acudiren a Laguar, i en els dies següents n'arribaren de Guadalest i Confrides, les valls de Seta i Travadell, Planes, Relleu, Sella, Tarbena, Sagra, Tormos, Orba, Parcent, Alcanalí, Xaló, Benigembla, Alcalà, Gallinera, Ebo o Castells. A primers de novembre hi havia a la Vall de Laguar més de 17.000 moriscs. Els cristians, temorosos, concentraren un fort dispositiu militar a Murla, amb 5.000 soldats, perfectament equipats i armats, pertanyents als Terços de Nàpols i Sicília i les milícies del Regne, preparats per "lluitar" amb una massa d'homes, dones i infants que comptaven amb unes armes tan modestes com fones, pedres i alguna ballesta. Després de diversos enfrontaments i alguns intents de negociació en els quals els cristians no acceptaren les condicions demanades pels moriscs, es va iniciar l'atac definitiu.

El 16 de novembre les tropes reials conquistaren el Castell de les Atzavares, i hi deixaren 300 soldats. El 21 de novembre el general Mexia va ordenar la conquesta de Laguar. Els soldats cristians saquejaren i espoliaren tot el que van poder, moriren més de 1.500 moriscs mentre que la resta quedaven arraconats al Castell de Pop, on resistiren uns dies més sense beure ni menjar. Finalment es rendiren el 29 de novembre per embarcar-se definitivament. De camí cap al port de Dénia, molts moriscos encara van ser assassinats, violats i robats.

L'expulsió tingué les seves conseqüències. Una de molt important fou la pèrdua de població: En el primer embarcament, el 2 d'octubre de 1609, 5.339 persones van sortir del port de Dénia cap a Orà.

Al final foren 42.518 els moriscs que sortiren d'aquell mateix port i del de Xàbia, a la Marina Alta, i de la resta de ports valencians, 68.878. En total foren 111.396 els moriscs embarcats. En quatre mesos, el Regne de València pergué una tercera part de la seva població i en algunes comarques, entre elles la Marina Alta, el percentatge va créixer fins als dos terços.

La repercussió que tingué l'expulsió en la València del segle XVII fou important en diversos àmbits:

A – L'econòmic: a causa de la inflació de la moneda per les falsificacions morisques i la crisi de la noblesa per la seva incapacitat de cobrar els impostos.

B – L'agrícola: ja que hi havia mancances en els mercats de productes com la canya de sucre, l'arròs o el blat. El Regne de València passà de ser la regió més florida d'Espanya, a una terra seca i descuidada.

C – El repoblament: s'intentà fer un repoblament entre diversos nuclis valencians, que no sortí bé, ja que per repoblar un lloc es deixava despoblat un altre.

La solució vingué amb el procés repoblador mallorquí de la mà del virrei de Mallorca, Joan Sanz de Vilaragut, d'origen valencià, junt amb altres senyors, com el duc de Gandia. El procés de repoblació tingué

dues característiques. En primer lloc fou una planificació senyorial; els nobles aprofitaren les males condicions dels pagesos mallorquins per aconseguir mà d'obra barata, i en segon lloc, les noves reparticions de terres es feren amb un document signat per les dues parts interessades, repobladors i senyors, cartes de poblament i contractes de base feudal entre el senyor i els colons.

La majoria foren redactades entre el 1610-1612, encara que es perllongaren fins a la meitat del segle XVIII.

Els pobles de la Marina eren majoritàriament moriscs, per això hi va haver un gran nombre de cartes de poblament, principalment a Vall de Gallinera, Parcent i Benigembla, Atzúvia, Negrals, Ondara, Pego, Vall de Laguar, Sanet i Sagra, Benidoleig, Forña, Tormos o Pedreguer.

Transcorregué encara un segle per acabar de recuperar les pèrdues demogràfiques de l'expulsió. D'aquesta manera començà el procés de "mallorquinització". L'arribada de gent provinent de les illes perdurà durant tota la primera meitat del segle XVII, entrant pels ports de Dénia i Xàbia.

Així i tot, moltes alqueries i rafals de les valls interiors quedaren per sempre despoblades. Runes que formen part de la història i que avui perduren com a record d'un passat no tan llunyà

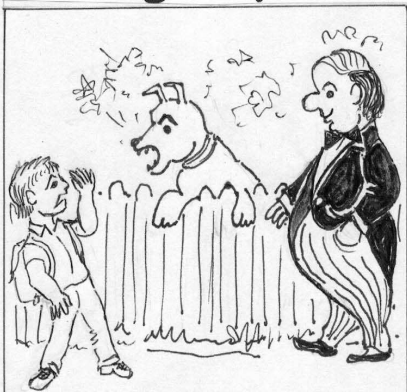

IMATGES

- 1 - Rebel·lió dels moriscs a la serra de Laguard (Jordi Espinosa 1612-1613)
- 2 - Embarcament dels moriscs al port de Dénia (Vicent Mestre 1612-1613)
- 3 - Desembarcament al port d'Orà (Vicent Mestre 1613)

ANTÒNIA CALDÉS

el màgic quimet

els refranys que diu la tieta consol

ES POT CALLAR LA VERITAT, PERÒ EL MENTIR ÉS PECAT.

BUTLLETÍ INTERIOR INFORMATIU
MENSUAL

Edita: **ATENEU DE CULTURA POPULAR**

Pl. Josep Bordonau, 6 – 08901 l'Hospitalet

Imprimeix: Monrós Copi-Foto SA

C/ Roselles, 17 – 08901 l'Hospitalet

DIPÒSIT LEGAL: B-39.626-1981

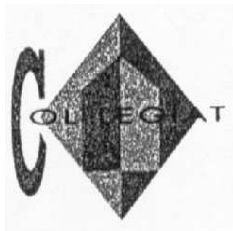
ISSN: 0214-2058

“XIPRERET” fa constar que el contingut de les col·laboracions publicades reflecteix únicament l'opinió de llurs firmants.

Equip de redacció: Antònia Caldés, Carles Farrés, Carme Jorba, Pere Juhé, Valentí Julià, Matilde Marcé.

Col·laboradors: Emili Bona, Antònia Caldés, Carles Farrés, Martí Guerrero, Dolors Hermano, Pere Juhé, Valentí Julià, Matilde Marcé.

Amb la col·laboració de:

FINQUES J. COSTA

ADMINISTRACIÓ DE FINQUES COL·LEGIADA

ADMINISTRACIÓ DE FINQUES

CONTRACTES DE LLOGUER I COMPRA VENDA

TRASPASSOS • ASSEGURANCES

TRAMITACIONS • GESTIÓ I ASSESSORAMENT IMMOBILIARI

PÈRIT JUDICIAL IMMOBILIARI

Baró de Maldà, 15, 1r. 3a.

Tel. 93 338 64 21

Internet: www.fcosta.com

08901 L'HOSPITALET

Fax 93 338 61 10

e-mail: fcosta@fcosta.com

Amb la col·laboració de:

Servicios de Menú y Carta

Carnes y Pescados

Cocina Catalana

Brasería Cal Paco
C/. Major, 27

08901 - L'Hospitalet de Llobregat (BCN)

Telf: 93 338 67 92

Horario de Reservas:

Martes a Jueves de 8,30 a 13 h. Viernes y Sábados de 8,30 a 13 h. y de 18 a 20 h.

Ajuntament de L'Hospitalet

Generalitat de Catalunya
Departament de Governació
i Administracions Públiques
Secretaria d'Acció Ciutadana